
**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
na terenie Gminy Grudziądz
w latach 2014-2022**

**GMINA GRUDZIĄDZ
POWIAT GRUDZIĄDZKI
WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE**

GRUDZIĄDZ 2014

Spis treści

1. Wprowadzenie.....	4
2. Metodologia opracowania Strategii.....	5
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Grudziądz	6
3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej.....	6
3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Grudziądz.....	6
3.1.2. Demografia.....	7
3.1.3. Rynek pracy	14
3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa.....	16
3.1.5. Służba zdrowia	17
3.1.6. Edukacja	18
3.1.7. Kultura i sport	19
3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego.....	20
3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi	26
3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Grudziądz	27
3.2.1. Rodzina	27
3.2.2. Bezrobocie	29
3.2.3. Niepełnosprawność	31
3.2.4. Uzależnienia.....	32
3.2.5. Ubóstwo	34
3.2.6. Bezdomność.....	35
3.2.7. Przemoc w rodzinie	35
3.2.8. Przestępczość.....	37
3.2.9. Osoby starsze	38
3.3. Analiza SWOT	39
4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią.....	41
4.1. Prognoza demograficzna.....	41
4.2. Prognoza zmian	45
5. Cele strategiczne projektowanych zmian.....	46
6. Kierunki niezbędnych działań	47
7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe.....	48
8. Wskaźniki realizacji działań	50
9. Spis tabel	54
10. Spis wykresów.....	55

11. Spis rysunków55

1. Wprowadzenie

Problemy społeczne będące wynikiem zmian politycznych i gospodarczych, jakie dokonały się w Polsce na przestrzeni ostatnich lat, stawiają przed władzami samorządowymi nowe wyzwania. Dotychczas realizowany model polityki społecznej polegający głównie na łagodzeniu skutków niekorzystnych zjawisk okazał się nie dość skuteczny. Podejmowane działania skierowane były na walkę z rezultatami problemów, brak natomiast było wystarczającego nacisku na profilaktykę zagrożeń. W efekcie rośnie liczba osób – beneficjentów pomocy społecznej i utrwalają się postawy roszczeniowe tego kręgu osób. Dlatego też potrzebą chwili jest opracowanie spójnych, całościowych, perspektywicznych programów polityki społecznej. Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki społecznej jest **strategia rozwiązywania problemów społecznych**. Obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (j.t. Dz. U. z 2013 poz. 182 z późn. zm.), zgodnie z którym: „do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.”

Zgodnie z art. 16b, ust. 2, strategia rozwiązywania problemów społecznych zawiera w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
 - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
 - b) kierunków niezbędnych działań,
 - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
 - d) wskaźników realizacji działań.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Działania będą kierowane głównie do środowisk pozostających na marginesie życia społecznego, wykluczonych społecznie lub zagrożonych tym zjawiskiem.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2022 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego jej mieszkańców, a w szczególności grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

2. Metodologia opracowania Strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2022 przygotowana została zgodnie z ogólnymi warunkami stawianymi takim dokumentom. Umownie można ją podzielić na trzy główne części.

Pierwsza część przedstawia charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Grudziądz wg stanu na dzień 31.12.2013 roku (w niektórych przypadkach dane dotyczą roku 2012). Zawarto tutaj informacje istotne z punktu widzenia występujących na jej terenie problemów społecznych. Przeanalizowano strukturę demograficzną, sytuację na rynku pracy, stan gospodarki Gminy. Opisano również dostępne dla mieszkańców usługi społeczne tj. edukacja, kultura, ochrona zdrowia i pomoc społeczna. Charakterystyki tej dokonano w oparciu o:

- informacje uzyskane z GOPS w Grudziądzu;
- dane z PUP w Grudziądzu;
- dane z Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu;
- dane GUS;
- inne dane dostępne na stronach internetowych oraz w dokumentach strategicznych Gminy;

Charakterystykę sytuacji społecznej Gminy Grudziądz podsumowuje analiza SWOT.

Część drugą stanowi prognoza zmian problemów społecznych zidentyfikowanych w części diagnostycznej. Prognoza ta została podzielona na 2 zasadnicze części:

- prognozę demograficzną opracowaną w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS, oraz
- prognozę zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz działań organizacji i instytucji publicznych działających w zakresie pomocy społecznej (w tym działań GOPS w Grudziądzu), które będą miały na celu przeciwdziałanie i niwelowanie istniejących problemów.

Niniejsza prognoza stanowi podstawę do zdefiniowania konkretnych celów strategicznych i kierunków działań.

Część trzecia to sformułowanie konkretnych celów strategicznych i kierunków działań niezbędnych do zredukowania niekorzystnych zjawisk społecznych występujących na terenie

Gminy Grudziądz. W części tej określono również sposób realizacji Strategii oraz jej ramy finansowe ze wskazaniem źródeł finansowania określonych działań oraz wskaźników ich realizacji. Tutaj pokazano również komplementarność Strategii z dokumentami strategicznymi województwa.

Strategia obejmuje okres do 2022 roku. Uzasadnieniem dla tak wybranego horyzontu czasowego jest z jednej strony specyfika procesów społecznych (skutki realizacji Strategii będą widoczne dopiero w dłuższym okresie czasu), z drugiej zaś strony konieczność dostosowania Strategii do innych dokumentów programowych na szczeblu krajowym i wojewódzkim.

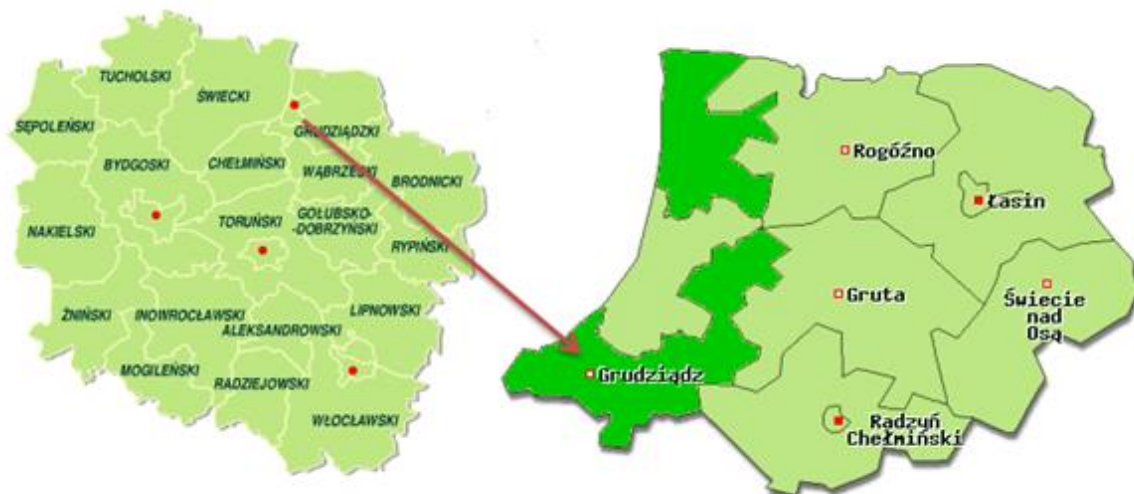
3. Diagnoza sytuacji społecznej Gminy Grudziądz

3.1. Charakterystyka sytuacji społecznej

3.1.1. Charakterystyka ogólna Gminy Grudziądz

Gmina Grudziądz leży w województwie kujawsko-pomorskim, w powiecie grudziądzkim. Zlokalizowana jest wokół miasta Grudziądza. Niniejsza jednostka samorządu terytorialnego zajmuje powierzchnię około 166,93 km². Przez teren Gminy przepływa rzeka Wisła.

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Grudziądz na tle powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego

Źródło: <http://www.zpp.pl/>

Gmina Grudziądz od południa graniczy z gminami: Chełmno, Stolno i Radzyń Chełmiński, od wschodu z gminami: Rogóźno i Gruta, od zachodu z gminą Dragacz, natomiast od północy z województwem pomorskim.

Gmina Grudziądz umiejscowiona jest w odległości około 65 km od Torunia i od Bydgoszczy. Przez Gminę przebiega autostrada A1, łącząca północ i południe Polski, dwie drogi krajowe: nr 16 (łącząca Słubice, Świecko z Warmią i Mazurami) i nr 55 (Stolno – Grudziądz – Kwidzyn – Nowy Dwór Gdański) oraz droga wojewódzka o nr 534 (Grudziądz – Rypin – Sierpc – Warszawa). Powyższe szlaki drogowe decydują o korzystnym umiejscowieniu komunikacyjnym Gminy.

3.1.2. Demografia

LICZEBNOŚĆ GMINY Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ

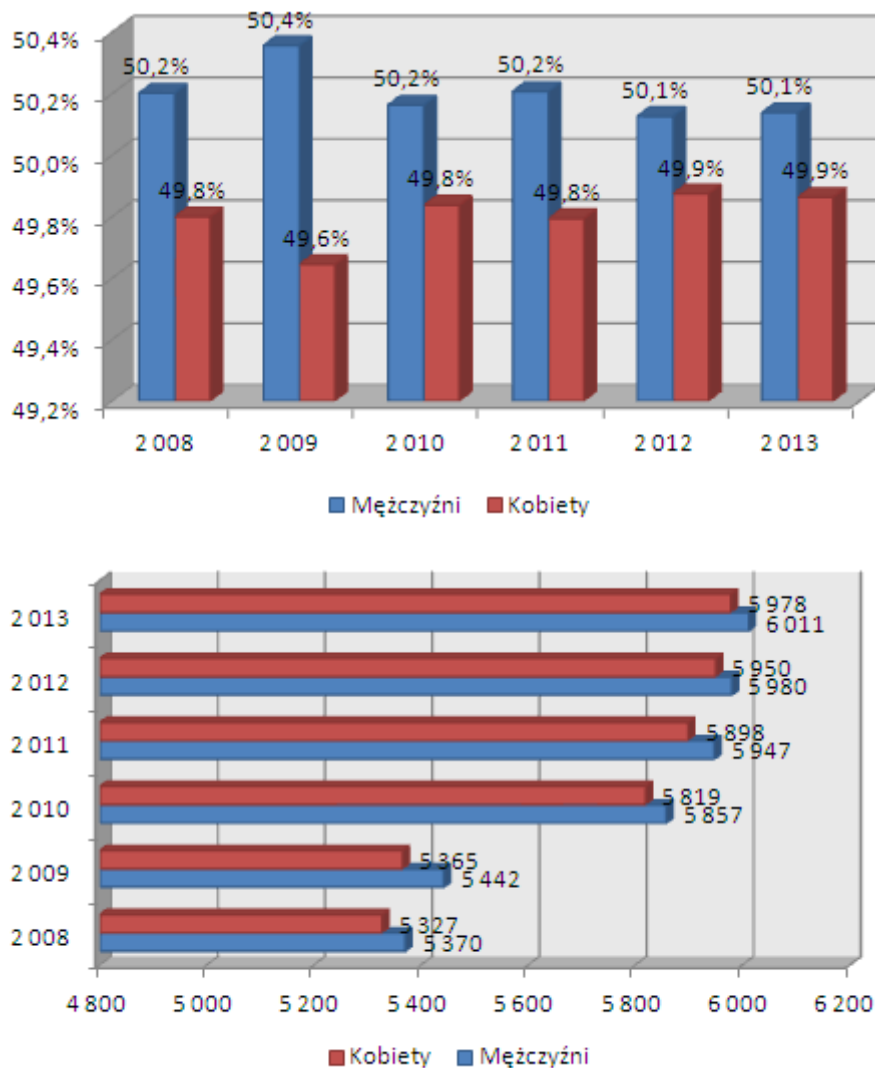
Liczba ludności na terenie Gminy Grudziądz na koniec roku 2013 wyniosła 11 989 osób, z czego kobiety stanowiły 49,9%. W okresie 2008-2013 liczba mieszkańców Gminy zwiększyła się o 12,1%.

Tabela 1. Liczebność Gminy Grudziądz z podziałem na płeć

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	osoba	10 697	10 807	11 676	11 845	11 930	11 989
Mężczyźni	osoba	5 370	5 442	5 857	5 947	5 980	6 011
	%	50,2%	50,4%	50,2%	50,2%	50,1%	50,1%
Kobiety	osoba	5 327	5 365	5 819	5 898	5 950	5 978
	%	49,8%	49,6%	49,8%	49,8%	49,9%	49,9%

Źródło: Dane GUS

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Grudziądz według płci

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Najliczniejszą grupę wiekową w 2013 roku stanowiły osoby w wieku pomiędzy 35 a 39 rokiem życia. Następnymi w kolejności są osoby w wieku 40-44 lat oraz 30-34 lata.

Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Grudziądz w 2013 r.

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
0-4 lata	655	338	317
5-9 lat	799	450	349
10-14 lat	711	369	342
15-19 lat	757	382	375
20-24 lata	882	462	420
25-29 lat	843	419	424
30-34 lata	904	430	474

35-39 lat	1 033	527	506
40-44 lata	907	458	449
45-49 lat	817	419	398
50-54 lata	859	447	412
55-59 lat	834	425	409
60-64 lata	669	316	353
65-69 lat	483	246	237
70-74 lata	293	127	166
75-79 lat	205	83	122
80-84 lata	188	63	125
Powyżej 85	150	50	100
Razem	11 989	6 011	5 978

Źródło: Dane GUS

Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Grudziądz została również przedstawiona w tabeli 3 z podziałem na 3 grupy:

- grupa w wieku przedprodukcyjnym;
- grupa w wieku produkcyjnym;
- grupa w wieku poprodukcyjnym;

Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	Jedn. Miary	2008	2009	2010	2011	2012	2013
w wieku przedprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	2 030	1 982	2 162	2 180	2 181	2 165
Mężczyźni	Osoba	1 080	1 048	1 132	1 163	1 162	1 157
Kobiety	Osoba	950	934	1 030	1 017	1 019	1 008
w wieku produkcyjnym							
Ogółem	Osoba	7 376	7 507	8 080	8 153	8 168	8 152
Mężczyźni	Osoba	3 881	3 981	4 271	4 292	4 297	4 285
Kobiety	Osoba	3 495	3 526	3 809	3 861	3 871	3 867
w wieku poprodukcyjnym							
Ogółem	Osoba	1 291	1 318	1 434	1 512	1 581	1 672
Mężczyźni	Osoba	409	413	454	492	521	569
Kobiety	Osoba	882	905	980	1 020	1 060	1 103
Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem							

w wieku przedprodukcyjnym	%	23,8	23,0	22,7	22,3	22,0	21,7
w wieku produkcyjnym	%	64,1	64,8	65,0	65,0	64,7	64,4
w wieku poprodukcyjnym	%	12,1	12,2	12,3	12,8	13,3	13,9

Źródło: Dane GUS

Analizując dane zawarte w tabeli 3 należy stwierdzić, że najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym – 64,4% populacji Gminy Grudziądz w 2013 roku. Natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 21,7%, a w wieku poprodukcyjnym – 13,9%.

W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym ulega wahaniom, ostatecznie porównując lata 2008 i 2013, liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wzrosła,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym w analizowanym okresie początkowo rosła, natomiast od roku 2011 malała, ostatecznie w 2013 roku była wyższa niż w 2008 o 0,3%,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie wzrasta, co wynika z krajowych trendów demograficznych.

Powyższe wnioski świadczą o starzeniu się społeczeństwa na terenie Gminy Grudziądz.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

W 2002 roku w Gminie Grudziądz dominowały osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 40,9% populacji Gminy. Kolejną pod względem liczebności grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem zasadniczym zawodowym – 32,9% oraz osoby z wykształceniem średnim – 18,2%. Wykształcenie wyższe posiadało 3,7% osób, a policealne – 1,9%. Odsetek osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia wynosił 2,4%.

Zauważalne jest zróżnicowanie wykształcenia mieszkańców Gminy ze względu na płeć. Wśród kobiet z terenu Gminy Grudziądz wyższy niż u mężczyzn, był odsetek osób z wykształceniem wyższym, policealnym i średnim, zaś zdecydowanie niższy odsetek osób z wykształceniem zawodowym.

Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Grudziądz

Rodzaj wykształcenia	Ogółem		Mężczyźni	Kobiety
	Liczba osób	Udział %		
Wyższe	298	3,7%	125	173
Policealne	148	1,9%	37	111
Średnie	1 449	18,2%	613	836
Zasadnicze zawodowe	2 617	32,9%	1 566	1 051
Podstawowe ukończone	3 256	40,9%	1 465	1 791
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	192	2,4%	87	105

Źródło: Dane GUS Narodowy Spis Powszechny 2002

Przedstawione wyżej dane dotyczą wyników Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku nie odzwierciedlają aktualnej sytuacji. Należy założyć, iż obecnie w Gminie Grudziądz, podobnie jak i w całym kraju, liczba osób z wykształceniem wyższym jest nieco większa. Potwierdzeniem tego są dane GUS dotyczące wykształcenia mieszkańców powiatu grudziądzkiego ze spisu powszechnego przeprowadzonego w 2002 i 2011 roku zawarte w tabeli 5.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 5, widoczny jest wyraźny wzrost liczby mieszkańców powiatu grudziądzkiego o wykształceniu wyższym. Jest on równy 164,2% w ostatnich 9 latach, co jest bardzo pozytywnym sygnałem.

Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu grudziądzkiego

Rodzaj wykształcenia	2002	2011	Zmiana % 2011/2002
Wyższe	1 032	2 727	164,2%
Średnie i policealne	5 802	7 779	34,1%
Średnie zawodowe	3 846	4 517	17,5%
Średnie ogólnokształcące	1 415	2 764	95,3%
Zasadnicze zawodowe	9 859	9 790	-0,7%
Gimnazjalne	-	2 276	-
Podstawowe ukończone	13 353	9 033	-32,4%
Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia	1 118	583	-47,9%

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2002 Ludność, Narodowy Spis Powszechny 2011 Ludność)

Coraz więcej osób z powiatu grudziądzkiego decyduje się również na podjęcie edukacji, o czym świadczą:

- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim i policealnym o 34,1%,
- wzrost liczby osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym o 95,3%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym ukończonym o 32,4%,
- spadek liczby osób z wykształceniem podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia o 47,9%.

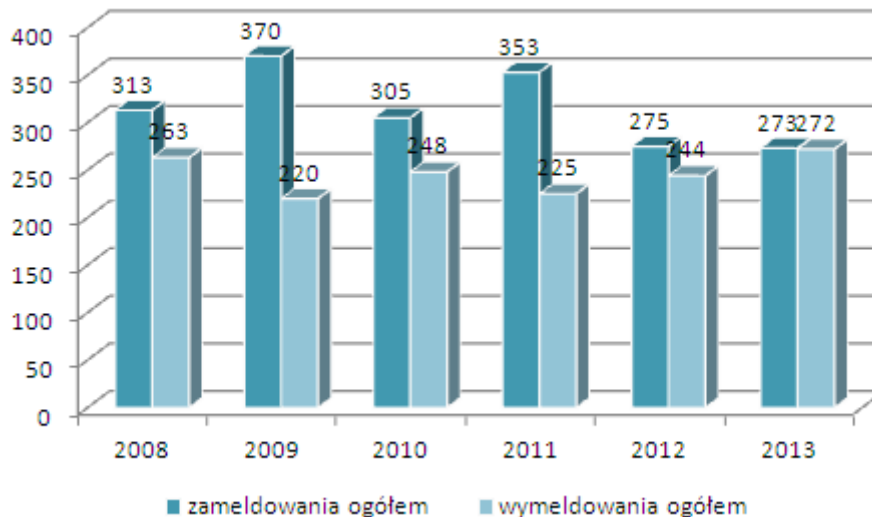
Należy zatem zakładać, że sytuacja w Gminie Grudziądz obecnie kształtuje się podobnie.

MIGRACJE

Poprzez migracje rozumie się stałą lub czasową zmianę miejsca pobytu. Saldo migracji ma istotny wpływ na wysokość populacji danego obszaru.

W Gminie Grudziądz w latach 2008 – 2013 zarówno liczba zameldowań, jak i wymeldowań ulegała wahaniom. Największy spadek zameldowań odnotowano na przełomie lat 2011/2012, natomiast największy wzrost wymeldowań miał miejsce w latach 2009/2010 oraz 2012/2013. Ostatecznie, w 2013 roku, w porównaniu do roku 2008, liczba zameldowań spadła o 12,8%, zaś liczba wymeldowań zwiększyła się o 3,4%.

Wykres 2. Migracje w Gminie Grudziądz

Źródło: Opracowanie własne

W latach 2008-2013 saldo migracji dla Gminy Grudziądz (różnica między liczbą osób, które zameldowały się na terenie Gminy a liczbą osób, które się z niego wymeldowały w danym roku) było dodatnie. Na ukształtowanie salda migracji wpływ miały przede wszystkim migracje z miast na tereny wiejskie.

Szczegółowe dane dotyczące salda migracji na terenie Gminy Grudziądz w ostatnich 6 latach, przedstawia tabela 6.

Tabela 6. Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
zameldowania ogółem	313	370	305	353	275	273
zameldowania z miast	259	312	258	308	229	218
zameldowania ze wsi	46	48	44	39	43	49
wymeldowania ogółem	263	220	248	225	244	272
wymeldowania do miast	188	165	175	175	179	192
wymeldowania na wieś	68	51	67	39	59	66
saldo migracji	50	150	57	128	31	1
saldo migracji na 1000 osób	4,7	13,9	4,9	10,9	2,6	0,1

Źródło: Dane GUS

PRZYROST NATURALNY

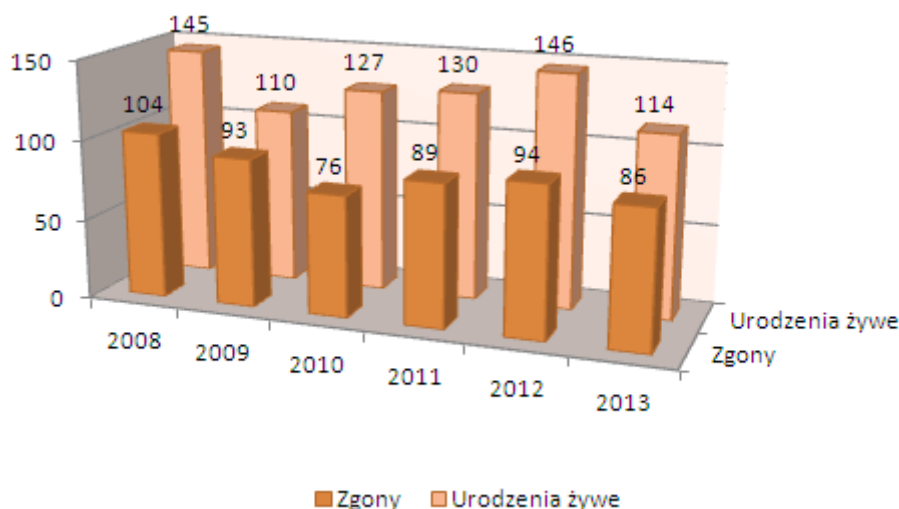
Przyrost naturalny na terenie Gminy Grudziądz we wszystkich analizowanych latach był dodatni, co oznacza, że liczba urodzeń w tych latach przewyższała liczbę zgonów.

Tabela 7. Przyrost naturalny

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Zgony ogółem	104	93	76	89	94	86
Urodzenia żywe ogółem	145	110	127	130	146	114
Przyrost naturalny ogółem	41	17	51	41	52	28
mężczyźni	29	19	29	24	30	15
kobiety	12	-2	22	17	22	13

Źródło: Dane GUS

Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

3.1.3. Rynek pracy

Na terenie Gminy Grudziądz na koniec 2013 roku działało 1 078 podmiotów gospodarczych, z czego 1,9% w sektorze publicznym.

Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze Gminy przyjęła w badanym okresie trend rosnący. Warto zauważyć, że największa liczba podmiotów działała na terenie Gminy Grudziądz w 2013 roku. Porównując rok 2013 z rokiem bazowym, można zauważyć wzrost liczby podmiotów gospodarczych o 16,8%.

Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych na terenie Gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	J. m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	Jedn. gosp.	923	942	988	1 040	1 056	1 078
Sektor publiczny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Jedn. gosp.	21	20	20	20	21	20
Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego ogółem		19	18	18	18	18	17
Sektor prywatny							
Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Jedn. gosp.	902	922	968	1 020	1 035	1 058
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą		818	836	880	929	942	962
Spółki handlowe		24	26	26	25	25	28
Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego		7	8	8	8	8	8

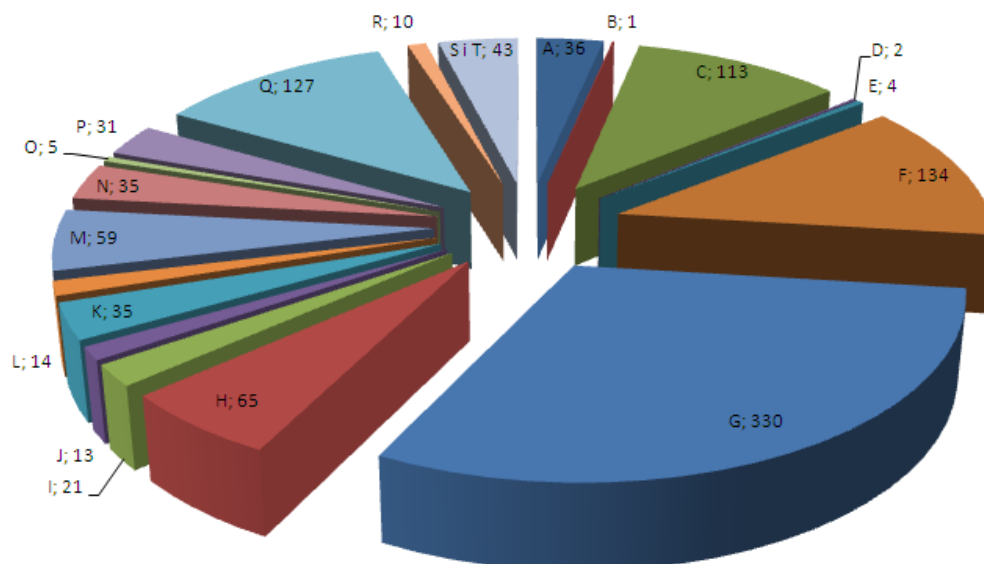
Spółdzielnie		1	1	1	1	1	1
Fundacje		2	2	2	2	2	2
Stowarzyszenia i organizacje społeczne		14	12	13	14	14	14

Źródło: Dane GUS

Największy udział w sektorze prywatnym posiadają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w 2013 roku stanowiły one prawie 91% podmiotów sektora prywatnego). Następnymi w kolejności pod względem liczebności są: spółki handlowe – 28, stowarzyszenia i organizacje społeczne – 14 podmiotów w 2013 roku oraz spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego – 8 podmiotów. Na terenie Gminy Grudziądz w 2013 roku funkcjonowały także 2 fundacje i jedna spółdzielnia.

Zgodnie z wykresem 4, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie Gminy Grudziądz koncentruje się głównie na handlu hurtowym i detalicznym. Ważnymi sekcjami są również budownictwo, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, a także przetwórstwo przemysłowe.

Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Grudziądz w 2013 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Na obszarze Gminy Grudziądz nadal występują niewykorzystane tereny inwestycyjne. W miejscowości Biały Bór koło Grudziądza, zlokalizowany został obszar inwestycyjny o powierzchni 6,28 ha. Obejmuje on trzy działki ewidencyjne. Co należy podkreślić, dzięki dogodnemu położeniu komunikacyjnemu Gminy, tereny te są bardzo atrakcyjne dla inwestorów. Ponadto bezpośrednio do działek prowadzi droga powiatowa o nawierzchni asfaltowej i szerokości 6 m.

3.1.4. Gospodarka mieszkaniowa

Według danych GUS, w 2012 roku na terenie Gminy Grudziądz znajdowało się 3 449 mieszkań o łącznej powierzchni 333 515 m².

Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2009	2010	2011	2012
mieszkania	mieszk.	3 233	3 302	3 291	3 371	3 449
izby	izba	13 485	13 868	14 505	14 949	15 384
powierzchnia użytkowa	m ²	284 712	294 953	310 963	322 935	333 515

Źródło: Dane GUS

Stopień wyposażenia budynków w instalacje techniczno-sanitarne jest dobry. Większość mieszkań posiada dostęp do podstawowych instalacji, tj. wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewanie. Na 3 449 mieszkań w 2012 roku:

- 78,2% mieszkań posiadało centralne ogrzewanie,
- 88,0% mieszkań było wyposażonych w łazienkę,
- 95,1% mieszkań posiadało indywidualny dostęp do wodociągu.

Tabela 10. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
wodociąg	90,4	90,6	94,8	95,0	95,1
łazienka	80,1	80,5	87,4	87,7	88,0
centralne ogrzewanie	71,0	71,6	77,1	77,7	78,2

Źródło: Dane GUS

Zadaniem własnym gminy jest tworzenie warunków do zaspakajania potrzeb mieszkaniowych swoim obywatelom. Zakres odpowiedzialności obejmuje przede wszystkim zapewnienie lokali socjalnych dla mieszkańców o niskich dochodach. Lokale socjalne służą zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach nie posiadających tytułu prawnego do lokalu oraz osób eksmitowanych na podstawie wyroku sądowego.

Jak wynika z „Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Grudziądz na lata 2010-2015”, w skład mieszkaniowego zasobu Gminy na dzień 19 marca 2010 roku, wchodziło 50 budynków i 132 lokale. Stan techniczny tych obiektów, dzięki prowadzonym systematycznie inwestycjom, remontom i modernizacjom ulega systematycznej poprawie.

Z istniejącego zasobu mieszkaniowego nie wydziela się lokali socjalnych.

3.1.5. Służba zdrowia

Na terenie Gminy Grudziądz opiekę medyczną dla mieszkańców Gminy zapewnia Zakład Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz. Zgodnie z „Regulaminem Organizacyjnym Zakładu Opieki Zdrowotnej Gminy Grudziądz” ze struktury Zakładu zostały wyodrębnione dwie jednostki organizacyjne:

- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Małym Rudniku, Mały Rudnik 51, 86-300 Grudziądz. Jego strukturę tworzą następujące komórki organizacyjne:
 - Gabinet Lekarza POZ,
 - Gabinet Pielęgniarki Środowiskowo-Rodzinnej,
 - Gabinet Położnej Środowiskowo-Rodzinnej,
 - Gabinet Medycyny Szkolnej,
 - Gabinet Lekarza POZ Piaski 19, 86-300 Grudziądz,
 - Poradnia Stomatologiczna,
 - Poradnia Stomatologiczna Piaski 19, 86-300 Grudziądz.
- Wiejski Ośrodek Zdrowia w Mokrem, Mokre 115, 86-300 Grudziądz, składa się z:
 - Gabinetu Lekarza POZ,
 - Gabinetu Pielęgniarki Środowiskowej,
 - Gabinetu Położnej Środowiskowo-Rodzinnej,
 - Poradni Stomatologicznej,
 - Gabinetu Medycyny Szkolnej.

Wymienione placówki zapewniają wszystkim mieszkańcom Gminy Grudziądz podstawową opiekę zdrowotną na dobrym poziomie.

3.1.6. Edukacja

Na terenie Gminy Grudziądz funkcjonuje łącznie 8 szkół i placówek szkolnych prowadzonych przez organy samorządu terytorialnego, do których łącznie uczęszcza 1 185 uczniów. Placówki szkolne znajdujące się na terenie Gminy są wyposażone w pracownie komputerowe, a także w infrastrukturę niezbędną do uprawiania sportów i rekreacji.

Oddziały przedszkolne zapewniają opiekę nad najmłodszymi mieszkańcami, umożliwiając rodzicom, zwłaszcza młodym mamom powrót na rynek pracy. Szkoły podstawowe i gimnazja zapewniają dzieciom i młodzieży zdobycie i rozwój podstawowej wiedzy, a także przygotowują do podjęcia nauki w szkołach średnich i zawodowych.

Tabela 11. Szkoły i placówki znajdujące się na terenie Gminy Grudziądz na koniec 2013 roku

L p.	Nazwa szkoły i adres	Liczba uczniów	Liczba klas	Liczba komputerów	Liczba etatów nauczycielskich
1	Szkoła Podstawowa im. Marii Konopnickiej w Nowej Wsi, ul. Grudziądzka 43 86-302 Nowa Wieś,.	130	8	24	13,82

2	Szkoła Podstawowa w Dusocinie, 86-302 Dusocin.	65	7	11	8,16
3	Szkoła Podstawowa w Węgrowie, Węgrowo 46,86-302 Węgrowo.	51	7	10	7,05
4	Szkoła Podstawowa w Sosnówce, Sosnówka 3, 86-302 Sosnówka.	63	7	21	9
5	Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Rudzie, 86-302 Ruda.	202	10	12	15,99
6	Zespół Szkół w Piaskach, Piaski 10A, 86-302 Piaski	200	11	37	20
7	Zespół Szkół w Mokrem im. Ks. Jana Twardowskiego, Mokre 122, 86- 302 Mokre.	246	13	15	22
8	Zespół Szkół w Wałdowie Szlacheckim, 86-302 Wałdowo Szlacheckie.	228	12	10	18

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Stosunek wszystkich osób uczących się na danym poziomie kształcenia do całej populacji osób będących w wieku nominalnie przypisanym temu poziomowi kształcenia, czyli tak zwany współczynnik skolaryzacji (brutto) w okresie 2008-2012 przedstawia tabela 12.

Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
szkoły podstawowe	85,31	85,17	78,40	78,89	80,12
gimnazja	71,08	67,52	60,45	61,98	60,00

Źródło: Dane GUS

3.1.7. Kultura i sport

Zadania z zakresu kultury i sportu na terenie Gminy Grudziądz realizują następujące placówki:

- Gminny Ośrodek Kultury,
- Gminna Biblioteka Publiczna,
- Świetlice wiejskie,
- Szkoły Podstawowe,
- Gimnazja,
- Organizacje pozarządowe.

Gminny Ośrodek Kultury to centrum w którym skupia się życie kulturalne mieszkańców Gminy Grudziądz. Jego celem statutowym jest upowszechnianie kultury, rekreacji i turystyki, a także promocja Gminy. Przy ośrodku działają zespoły taneczne, muzyczne, wokalne oraz chóry. Dzięki nowoczesnej infrastrukturze GOK organizuje liczne imprezy, konkursy dla dzieci, jak również zawody strażackie i sportowe.

Na terenie Gminy, gdzie organizowane są liczne wydarzenia społeczno-kulturalne, znajduje się wiele nowoczesnych obiektów sportowych oraz kulturalnych, które są sukcesywnie modernizowane. Do najważniejszych z nich należą:

- Świetlica w Świerkocinie,
- Świetlica w Skarszewach,
- Świetlica w Sosnówce,
- Świetlica w Turznicach,
- Świetlica w Parskach,
- Świetlica w Węgrowie,
- Budynek Gminnego Ośrodka Kultury,
- Hala sportowa w Mokrem.

Dobra infrastruktura sprzyja organizacji wielu imprez, które cieszą się dużą popularnością, zarówno wśród mieszkańców Gminy, jak i okolicznych miejscowości. Wydarzenia kulturalne odbywające się na terenie Gminy to m. in.:

- Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Grudziądz,
- Powiatowe Zawody Strażackie,
- Jarmark Q Przyszłości w Wałdowie Szlacheckim,
- Festyn Lato z Rodziną W Węgrowie,
- Festyn Wiejski W Wielkim Wełczu,
- Koncert z Walentynką w Tle,
- Dożynki Parafialne przy Gminnym Ośrodku Kultury w Małym Rudniku,
- Cyrkowy Dzień Dziecka.
- Gminny Konkurs Recytatorsko-Plastyczny.

Jednocześnie na terenie Gminy Grudziądz działają stowarzyszenia i organizacje prospołeczne i pozarządowe, w tym kluby sportowe i wolontariat, wspierające rozwój społeczno-kulturalny i sportowy mieszkańców oraz zapewniające ofertę aktywnego spędzania wolnego czasu.

3.1.8. Podmioty wsparcia społecznego **GOPS**

Placówką realizującą zadania pomocy społecznej na terenie Gminy Grudziądz jest **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, który jest jednostką organizacyjną Gminy. Siedziba GOPS znajduje się przy ulicy Wybickiego 38 w Grudziądzu. Obecnie w GOPS zatrudnionych jest 21 pracowników, którym odpowiada 17,25 etatu. Strukturę organizacyjną Ośrodka tworzą:

- Kierownik Ośrodka;
- Pracownicy Socjalni – 2 specjalistów pracy socjalnej, w tym 1 pełniący funkcję zastępcy kierownika ośrodka, 5 starszych pracowników socjalnych;

- Pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze – 8 pracowników;
- Asystent rodzin – 1 pracownik;
- Pozostali pracownicy – 5 pracowników.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej Ośrodek realizuje następujące zadania:

1. zadania własne Gminy o charakterze obowiązkowym:

- a) realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka,
- b) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej,
- c) udzielania schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- d) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych,
- f) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- g) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w narodowym funduszu zdrowia,
- h) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowego
- i) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- j) praca socjalna,
- k) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania,
- l) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych,
- m) dożywianie dzieci,
- n) sprawianie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- o) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- p) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- q) sporządzanie sprawozdawczości i przekazywanie jej województwu,

- r) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników,
- s) przyznawanie i sporządzanie zasiłków stałych,
- t) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,

2. zadania zlecone z zakresu administracji rządowej

- a) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- b) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną,
- c) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- d) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- e) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych także udzielanie schronienia posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- f) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Świadczenia z pomocy społecznej obejmują:

1. świadczenia pieniężne:

- a) zasiłek stały,
- b) zasiłek okresowy,
- c) zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- d) zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- e) pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- f) świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- g) wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd,

2. świadczenia niepieniężne:

- a) praca socjalna,
- b) bilet kredytowy,
- c) opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne,
- d) składki na ubezpieczenia zdrowotne,
- e) pomoc rzeczowa,
- f) sprawianie pogrzebu,
- g) poradnictwo specjalistyczne,

- h) interwencja kryzysowa,
- i) schronienie,
- j) posiłek,
- k) niezbędne ubranie,
- l) usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania,
- m) specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w Środowiskowym Domu Samopomocy,
- n) pobyt i usługi w Domu Dziennego Pobytu,
- o) pobyt i usługi w Domu Pomocy Społecznej,
- p) mieszkania chronione,
- q) pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Szczegółowy wykaz świadczeń społecznych przyznanych w pierwszej połowie 2014 roku przez GOPS w Grudziądzu w ramach zadań własnych Gminy przedstawia tabela 13. Największa kwota świadczeń została przyznana w formie zasiłków okresowych. Duży udział w świadczeniach stanowiły także zasiłki stałe oraz inne zasiłki celowe i w naturze.

Tabela 13. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Grudziądz (stan na dzień 30.06.2014 r.)

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Zasiłki stałe ogółem	40	210	86 058	40	81
- w tym środki własne	-	-	0	-	-
- w tym dotacje	-	-	86 058	-	-
- przyznany dla osoby samotnie gospodarującej	19	100	50 192	19	19
- pozostającej w rodzinie	23	110	35 866	23	64
Zasiłki okresowe ogółem	263	1 203	454 075	263	850
- w tym środki własne	-	-	0	-	-
- w tym dotacje	-	-	454 075	-	-
- przyznane z powodu bezrobocia	225	1 005	382 475	225	704
- przyznane z powodu długotrwałej choroby	4	17	5 125	4	11
- przyznane z powodu niepełnosprawności	19	87	23 451	19	63
Posiłek	286	35 889	96 859	165	738
- w tym dla dzieci	282	35 448	95 193	162	731

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GRUDZIĄDZ
W LATACH 2014-2022

Formy pomocy	Liczba osób którym przyznano świadczenia	Liczba świadczeń	Kwota świadczeń	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Usługi opiekuńcze ogółem	10	4 644	73 991	10	14
Inne zasiłki celowe i w naturze ogółem	165	-	46 822	165	464
- w tym zasiłki specjalne celowe	26	33	5 068	26	77
Poradnictwo specjalistyczne	-	-	-	261	865
Interwencja kryzysowa	-	-	-	11	30
Praca socjalna	-	-	-	351	1 051
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	7	42	90 141	7	7

Źródło: GOPS w Grudziądzu

W tabeli 14 przedstawiono dane dotyczące rodzaju i skali pomocy społecznej w Gminie Grudziądz udzielonej przez GOPS. Najliczniejszą grupę beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Grudziądzu w 2014 roku stanowiły osoby dotknięte bezrobociem – 290 rodzin, które łącznie liczyły 935 osób. Porównując lata 2013 i 2014 liczba rodzin objętych pomocą społeczną z powodu bezrobocia zmniejszyła się o 17,9%.

Drugim istotnym powodem wsparcia udzielanego przez GOPS w Grudziądzu jest ubóstwo – 230 rodzin (747 osób), zaś trzecim – niepełnosprawność – 58 rodzin liczących łącznie 168 osób.

Tabela 14. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Grudziądzu

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2013	2014	2013	2014
Ubóstwo	282	230	944	747
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	6	1	8	1
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	5	1	18	6
- w tym wielodzietność	2	1	11	6
Bezrobocie	357	290	1 177	935
Niepełnosprawność	77	58	233	168
Długotrwała lub ciężka choroba	80	18	218	39
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, w tym:	68	13	258	69

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin		Liczba osób w rodzinach	
	2013	2014	2013	2014
- rodziny niepełne	36	7	115	30
- rodziny wielodzietne	8	11	47	59
Alkoholizm	28	15	68	31
Narkomania	0	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	1	5	1
Zdarzenia losowe	6	4	25	15
Sytuacja kryzysowa	8	5	24	21
Przemoc w rodzinie	11	17	42	54

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

Ponadto w Wałdowie Szlacheckim oraz w Szkole Podstawowej im. dra Ludwika Rydygiera w Dusocinie prowadzone są świetlice socjoterapeutyczne. Świetlice przeznaczone są przede wszystkim dla dzieci i młodzieży, którym rodzice nie mogą zapewnić opieki w czasie wolnym od zajęć szkolnych oraz wychowujących się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju, ale także dla tych, którzy ciekawie chcą spędzić wolny czas. Głównym zadaniem świetlic jest działania na rzecz rozwijania zainteresowań i uzdolnień swych podopiecznych. Duży nacisk kładzie się na prawidłową realizację obowiązku szkolnego, czyli uczęszczanie do szkoły, odrabianie prac domowych oraz przygotowywanie do lekcji.

Zgodnie ze Statutem Szkoły Podstawowej im. dra Ludwika Rydygiera w Dusocinie, nauczyciel pracujący w świetlicy odpowiedzialny jest za:

- podejmowanie działań profilaktyczno-wychowawczych wynikających z programu wychowawczego szkoły w stosunku do uczniów z udziałem rodziców i nauczycieli;
- prowadzenie akcji prozdrowotnej i promocji zdrowia wśród uczniów, nauczycieli i rodziców;
- zwracanie uwagi na przestrzeganie przez szkołę postanowień Konwencji o prawach dziecka;
- rozpoznawanie warunków życia i nauki uczniów sprawiających trudności w procesie dydaktyczno-wychowawczym;
- rozpoznawanie sposobów spędzania czasu wolnego przez uczniów wymagających szczególnej opieki i pomocy wychowawczej;
- wspieranie działań stworzenia uczniom wymagającym szczególnej i pomocy możliwości udziału w różnych formach zajęć pozalekcyjnych i wypoczynku;

- udzielanie uczniom pomocy w eliminowaniu napięć psychicznych nawarstwiających się na tle niepowodzeń szkolnych;
- prowadzenie zajęć psychoedukacyjnych dla dzieci z trudnościami wychowawczymi lub innych zajęć grupowych dotyczących pozytywnych wzmocnień;
- przeciwdziałanie skrajnym formom niedostosowania społecznego dzieci i młodzieży;
- wnioskowanie o kierowanie spraw uczniów zaniedbanych środowiskowo do odpowiednich sądów dla nieletnich.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Gmina Grudziądz corocznie opracowuje i uchwała „*Program Współpracy Gminy Grudziądz z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie*”.

Program określa cele, zasady i zakres przedmiotowy oraz formę współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi, a także wymienia priorytetowe zadania publiczne, które powinny być w pierwszej kolejności wsparte środkami publicznymi.

Za zadania priorytetowe w 2014 r., które mogą być realizowane wspólnie z organizacjami, uznaje się:

1. W zakresie kultury, sztuki, ochrony dóbr kultury i tradycji:
 - organizacja konkursów, przetargów, spotkań i innych imprez mających istotne znaczenie dla kultury i sztuki, promocji regionu w tym fundowanie nagród;
 - prowadzenie przedsięwzięć promujących gminę;
 - ochrona zabytków, renowacja, konserwacja zabytków i innych obiektów oraz innych dóbr kultury materialnej.
2. W zakresie nauki, edukacji oświaty i wychowania:
 - organizacja konkursów, turniejów, przeglądów i olimpiad związanych z promocją gminy, wyposażenia samorządowych jednostek oświatowych w środki dydaktyczne, w tym książki.
3. W zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu:
 - organizowanie zajęć, zawodów, imprez sportowo-rekreacyjnych dla dzieci, młodzieży szkolnej;
 - organizacja współzawodnictwa sportowego o zasięgu lokalnym oraz ponadregionalnym;
 - organizacja innych form aktualnego wypoczynku rekreacyjno-sportowego, a w szczególności biwaków, obozów, rajdów, zlotów, spływów, turniejów, festynów i zawodów amatorskich.
 - organizowanie zajęć, zawodów i imprez sportowych;

- tworzenie warunków ekonomicznych dla działalności klubów sportowych LZS;
 - organizowanie działalności w zakresie sportu i rekreacji ruchowej;
 - utrzymanie i wyposażenie obiektów sportowych;
 - promocja sportu dzieci i młodzieży;
 - rozwój sportu masowego dzieci i dorosłych.
4. W zakresie krajoznawstwa oraz wypoczynku dzieci i młodzieży:
- organizowanie wypoczynku wakacyjnego dla dzieci i młodzieży;
 - promocja aktywnej turystyki.
5. W zakresie pomocy społecznej :
- organizacja wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży rodzin ubogich i niedostosowanych społecznie;
 - integracja osób niepełnosprawnych;
 - prowadzenie świetlic wychowawczych i klubów środowiskowych dla dzieci i młodzieży;
 - pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej w kierunku przeciwdziałania ubóstwu i społecznej marginalizacji.
6. W zakresie ekologii i ochrony zwierząt oraz ochrony dziedzictwa przyrodniczego:
- programy ekologiczne w szkolnictwie.
7. W zakresie porządku i bezpieczeństwa publicznego oraz przeciwdziałania patologiom społecznym:
- organizacja i realizacja programów informacyjnych, edukacyjnych i profilaktycznych dla wszystkich grup społecznych w gminie w zakresie poprawy bezpieczeństwa publicznego.
8. W zakresie promocji i ochrony zdrowia:
- prowadzenie i współorganizowanie kampanii, programów i działań promujących zdrowie.
9. W zakresie działalności wspomagającej rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości:
- działania na rzecz rozwoju gospodarczego gminy oraz małej i średniej przedsiębiorczości.

3.2. Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Grudziądz

3.2.1. Rodzina

Rodzina jest społecznością powołaną do wzbudzania i rozwoju życia jednostkowego, a jednocześnie jest podstawą życia społecznego, ponieważ dostarcza społeczeństwu nowych członków i najlepiej kształtuje człowieka. Rodzina stanowi dla dziecka najlepsze naturalne

środowisko, w którym otoczone jest opieką i ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb. W prawidłowo funkcjonującej rodzinie, w systemie cenionych wartości, na pierwszy plan wysuwane jest szczęście i dobro dziecka, które daje równocześnie szczęście rodzicielskie i małżeńskie. Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może zagrażać szereg czynników, wśród których istotną rolę odgrywają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci i innych członków rodziny oraz pomyślnie rozwiązywać swoich problemów i sytuacji kryzysowych.

Problemy występujące w takiej rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Czynniki odnoszące się do właściwości osobowościowych członków rodzin, jak alkoholizm, narkomania, przemoc, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych stanowią główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy problem długotrwałego bezrobocia, czy ubóstwa. Są one najczęściej przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Również dokonujące się zmiany, postęp, szybsze tempo życia, niosące za sobą wiele pozytywnych skutków, często pogłębiają wiele negatywnych zjawisk, takich jak: bezrobocie, uzależnienia, przestępczość, które są niejednokrotnie przyczynami rozpadu rodziny.

W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi, moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawiają się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie.

Stosowane rozwiązania powinny opierać się na współpracy różnych podmiotów wsparcia społecznego po to, by udzielona pomoc była kompleksowa i dawała jak największe prawdopodobieństwo rozwiązania problemów rodzin dysfunkcyjnych. W tych działaniach należy uwzględnić nie tylko wsparcie finansowe, ale również pomoc psychologów, asystentów rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych czy policji, którzy pomogą walczyć z trudnościami i rozwijać umiejętności opiekuńczo-wychowawcze rodzin.

Ważna jest również integracja rodzin, zapewnienie im możliwości wspólnego spędzania czasu i budowania więzi rodzinnych.

Na terenie Gminy Grudziądz wdrażany jest „*Gminny program wspierania rodziny na lata 2012-2014*”, którego głównym celem jest „*stworzenie systemu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci*”. Cel ten ma zostać osiągnięty przez:

- Diagnozowanie środowisk rodzinnych;
- Wzmacnianie systemu norm i wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowawczego;
- Doskonalenie i rozwój współpracy pomiędzy przedstawicielami instytucji;
- Prowadzenie działalności profilaktycznej.

Wyżej wskazane działania zostały uszczegółowione przez konkretne zadania, które doprowadzą do poprawy jakości życia rodzin i dzieci, co zahamuje proces umieszczania dzieci poza rodziną biologiczną. Efektem Programu było zatrudnienie od 1 kwietnia 2012 r. asystenta rodzin realizującego m.in. w/w zadania.

3.2.2. Bezrobocie

Mieszkańcy Gminy Grudziądz znajdują zatrudnienie w podmiotach gospodarczych zlokalizowanych na terenie Gminy i w pobliskich miejscowościach. Oferowana na rynku liczba miejsc pracy jest niewystarczająca w stosunku do liczby osób potrzebujących pracy.

Na terenie Gminy występuje znaczne bezrobocie strukturalne. Kierunki kształcenia w placówkach ponadgimnazjalnych na terenie pobliskiego Grudziądza są nieadekwatne do aktualnych potrzeb rynku pracy – brak przygotowania osób w zawodach technicznych, co powoduje w kolejnych latach trudności w znalezieniu pracy.

Duże znaczenie ma również niechęć części osób bezrobotnych do podjęcia pracy oraz niedopasowanie wykształcenia części osób do potrzeb rynku pracy, np. duża liczba osób z wykształceniem wyższym humanistycznym (pedagogika, filozofia, historia) przy znikomym zapotrzebowaniu rynku.

Zgodnie z danymi GUS, w latach 2008-2012 na terenie Gminy Grudziądz liczba osób bezrobotnych systematycznie rosła. Należy zauważyć, że znaczny spadek ich liczebności odnotowano w 2013 roku. W tym właśnie roku w Gminie Grudziądz było 885 osób bezrobotnych, co w porównaniu do roku bazowego daje wzrost liczby bezrobotnych o 13,6%. Wśród osób bezrobotnych w 2013 roku przeważały kobiety, ich udział wyniósł 55,4%. Tak duży wzrost liczby osób bezrobotnych wynika z trwającego od 2008 roku kryzysu gospodarczego i ze zmniejszającej się liczby podmiotów gospodarczych, a co za tym idzie

malejącej liczby miejsc pracy. Ważnym czynnikiem jest również ujawnienie osób bezrobotnych, które do tej pory nie były zarejestrowane.

Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł w 2013 roku dla kobiet 13,4%, dla mężczyzn 9,7%.

Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Bezrobotni zarejestrowani wg płci						
ogółem	779	874	908	915	988	885
mężczyźni	295	402	418	377	429	395
kobiety	484	472	490	538	559	490
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci						
ogółem	11,4	12,5	12,0	11,9	12,8	11,5
mężczyźni	8,2	10,9	10,4	9,3	10,5	9,7
kobiety	14,9	14,3	13,7	14,9	15,4	13,4

Źródło: Dane GUS

Z danych dostarczonych przez PUP w Grudziądzu wynika, że w porównaniu do roku 2012, w roku 2013 nastąpił spadek liczby osób bezrobotnych o 103 osoby.

Tabela 16. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM, w tym:	779	874	908	915	988	885
- kobiet	484	472	490	538	559	490
- mężczyzn	295	402	418	377	429	395
Liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku	159	180	167	188	197	172
Liczba bezrobotnych absolwentów	37	42	59	55	57	47
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	17	17	22	24	22	19
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:						
- bezrobotni do 24 roku życia	174	197	221	237	240	193
- bezrobotni od 25 do 54 roku życia	549	606	620	596	657	594
- bezrobotni 55 lat i powyżej	-	71	77	82	91	98
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:						
- bezrobotni do 1 miesiąca	128	122	166	112	104	98
- bezrobotni od 1 do 12 miesięcy	399	512	563	508	537	472
- bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	87	142	122	207	193	149
- bezrobotni powyżej 24 miesięcy	165	98	57	88	154	166

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia:						
- wykształcenie gimnazjalne i poniżej	326	367	380	372	402	376
- wykształcenie zasadnicze zawodowe	235	267	271	240	286	222
- wykształcenie średnie	190	209	220	252	251	237
- wykształcenie wyższe	28	31	37	51	49	50

Źródło: Dane PUP w Grudziądzu

Analizując strukturę bezrobocia, należy zauważyć, że w latach 2008-2013:

- liczba osób bezrobotnych wzrosła o 13,6%,
- zwiększyła się liczba osób bezrobotnych z prawem do zasiłku o 8,2%,
- o blisko 12% wzrosła liczba osób bezrobotnych dotkniętych problemem niepełnosprawności,
- ze względu na wiek osób bezrobotnych: w 2013 roku najliczniejszą grupę stanowiły osoby pomiędzy 25 a 54 rokiem życia – ich udział wyniósł 67,1%,
- ze względu na czas pozostawania bez pracy: w latach 2008-2013 najliczniejszą grupę stanowiły osoby bezrobotne od 1 do 12 miesięcy, porównując rok 2013 z rokiem 2008 wśród tej właśnie grupy odnotowano największy wzrost osób bezrobotnych (o 71,3%). Zupełnie odwrotna sytuacja miała miejsce wśród osób pozostających bez zatrudnienia poniżej jednego miesiąca, w tej grupie odnotowano spadek osób bezrobotnych o 23,4%,
- pod względem wykształcenia wśród osób bezrobotnych: największy udział mają osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (42,5%). Udział grup osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i średnim jest podobny, natomiast najmniejsze uczestnictwo mają osoby legitymujące się wykształceniem wyższym (5,6%).

Osoby bezrobotne są najliczniejszą grupą beneficjentów pomocy społecznej w Gminie Grudziądz. W ramach działań wspomagających osoby bezrobotne, GOPS organizuje projekty ze środków unijnych, współpracuje z PUP i organizacjami społecznymi o zbieżnym profilu działania oraz organizuje spotkania dotyczące ekonomii społecznej pod kątem zakładania spółdzielni socjalnych.

3.2.3. Niepełnosprawność

Niepełnosprawność jest jednym z ważniejszych problemów współczesnego świata, który wiąże się z obniżeniem sprawności funkcji fizycznych, psychicznych bądź umysłowych. Z niepełnosprawnością fizyczną często wiąże się tzw. niepełnosprawność społeczna, czyli niezdolność do pełnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Osoby niepełnosprawne spotykają się na co dzień z wieloma barierami, takimi jak bezrobocie, bariery architektoniczne i komunikacyjne, utrudniony dostęp do leczenia i rehabilitacji oraz izolacja społeczna.

Zgodnie z danymi GOPS w Grudziądzu, niepełnosprawni tworzą trzecią pod względem liczebności grupę beneficjentów pomocy społecznej. W latach 2013 – 2014 liczba rodzin objętych pomocą GOPS z powodu niepełnosprawności spadła o 19, natomiast liczba osób spadła o 65 osób.

Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu niepełnosprawności

Wyszczególnienie	2013	2014
Liczba rodzin	77	58
Liczba osób w tych rodzinach	233	168

Źródło: Dane GUS

3.2.4. Uzależnienia

ALKOHOLIZM

Alkoholizm jest zaburzeniem polegającym na utracie kontroli nad ilością spożywanego alkoholu. Nadużywanie alkoholu jest ważnym problemem społecznym, który często prowadzi do wzrostu przestępczości i przemocy w rodzinie, ale także do innych zakłóceń życia rodzinnego. Efektem tego uzależnienia może być także izolacja społeczna, problemy finansowe i problemy z prawem. Problem ten dotyka coraz większą grupę ludzi, również młodzież i dzieci w wieku szkolnym. Przeciwdziałanie temu zjawisku musi opierać się na długofalowych i wielokierunkowych działaniach.

Na terenie Gminy Grudziądz realizatorami działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych są przede wszystkim:

- **Pełnomocnik Wójta Gminy Grudziądz ds. rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie wraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.** Pełnomocnik wraz z Komisją składającą się z 7 osób, inicjuje działania związane z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, a także z integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. Działalność Komisji koncentruje się na realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki oraz Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej**, którego pracownicy podejmują współpracę oraz wspierają rodziny dotknięte problemem alkoholowym. Ponadto rodziny mogą otrzymać wsparcie finansowe oraz pomoc w dojeździe do odpowiednich poradni specjalistycznych.

- **Komenda Miejska Policji w Grudziądzu**, realizuje programy kontrolno-prewencyjne w zakresie bezpieczeństwa na drogach, bezpiecznego wypoczynku dzieci i młodzieży,
- **Świetlice socjoterapeutyczne**,
- **Organizacje pozarządowe**.

Dodatkowo działania w ramach przeciwdziałania uzależnieniu alkoholowemu podejmują Policja, grupy samopomocowe, instytucje kultury i organizacje pozarządowe, szkoły i placówki oświatowe oraz parafie.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Pełnomocnika Wójta Gminy Grudziądz ds. rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy zawartymi w tabeli 18:

- w 2013 roku udzielono 73 porad prawnych,
- w latach 2008 – 2013 zwiększyła się liczba osób, które zgłoszono na Komisję i które zgłosiły się na jej wezwanie,
- w porównaniu do roku 2008, w 2013 roku zmniejszyła się liczba dzieci, które korzystały z programów profilaktycznych, natomiast niezmienna pozostała liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku.

Tabela 18. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Liczba udzielonych porad	133	90	106	114	53	73
Liczba osób zgłoszonych na Komisję	17	20	19	29	27	31
Liczba osób, które zgłosiły się na wezwanie Komisji	7	9	6	15	18	25
Liczba osób skierowanych na przymusowe leczenie	5	2	-	3	4	-
Liczba dzieci korzystających z programów profilaktycznych w szkołach	709	627	621	597	471	276
Liczba dzieci korzystających z różnych form wypoczynku	45	45	45	45	-	45

Źródło: Dane Pełnomocnika Wójta Gminy Grudziądz ds. rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy

NARKOMANIA

Terminem narkomania określa się stan uzależnienia od środków odurzających. Pojęcie to obejmuje nie tylko nałogowe używanie narkotyków, ale także stosowanie wszelkich środków wywołujących euforię odurzającą. Nawykowe odurzanie się narkotykami staje się zjawiskiem masowym i groźnym dla zdrowia i życia (nadużywanie silnych środków narkotycznych prowadzi do śmierci, samobójstw na skutek przyjmowania różnych substancji) i dla mienia społeczeństwa (rozboje, rabunki, kradzieże popełnione w celu zdobycia pieniędzy na zaspokojenie głodu narkotycznego).

Realizatorami działań z zakresu przeciwdziałania narkomanii na terenie Gminy Grudziądz są następujące jednostki:

- **Pełnomocnik Wójta Gminy Grudziądz ds. rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie wraz z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.** Pełnomocnik inicjuje wraz Komisją działania związane z profilaktyką dotycząca zjawiska narkomanii. Działalność Komisji koncentruje się na realizacji zadań wynikających z Gminnego Programu Profilaktyki oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.
- **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej** obejmuje pomocą socjalną rodziny, mające m.in. problemy z narkotykami.
- **Szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze** - w oparciu o środki z budżetu Gminy, w szkołach podstawowych i w gimnazjach, realizowane są programy profilaktyczno-wychowawcze z zakresu przeciwdziałania narkomanii. Każda szkoła realizuje ponadto szkolny program profilaktyczno-wychowawczy, zawierający m.in. działania informacyjno-edukacyjne z zakresu profilaktyki uzależnień. Organizowane są imprezy, łączące występy artystyczne i koncerty z działaniami edukacyjno-informacyjnymi o tematyce profilaktyki uzależnień od środków psychoaktywnych.
- **Komenda Miejska Policji w Grudziądzu**, prowadzi postępowania dotyczące m.in. narkotyków.
- **Inne instytucje i organizacje pozarządowe**, realizujące zadania z zakresu udzielania pomocy i działań prewencyjnych, m.in. z zakresu przeciwdziałania narkomanii.

Problem narkomanii na terenie Gminy Grudziądz występuje, jednak w ostatnich latach do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie zgłosił się nikt z prośbą o pomoc w tym zakresie. W razie potrzeby GOPS oferuje wsparcie w znalezieniu odpowiedniego ośrodka, gdzie osoba uzależniona będzie mogła poddać się leczeniu.

3.2.5. Ubóstwo

Ubóstwo definiuje się na podstawie tzw. kryterium dochodowego. Ośrodek Pomocy Społecznej jest zobowiązany do pomocy osobom i rodzinom, których miesięczny dochód nie przekracza kwoty określonej w ustawie o pomocy społecznej na podstawie kryterium dochodowego. Wśród powodów ubóstwa wyróżniamy między innymi bezrobocie, uzależnienia i niechęć do podejmowania stałej pracy.

Porównując rok 2014 z rokiem wcześniejszym spadła ilość rodzin i osób, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy z powodu ubóstwa, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy

Wyszczególnienie	2013	2014
Liczba rodzin	282	230
Liczba osób w tych rodzinach	944	747

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

3.2.6. Bezdomność

Zgodnie z Ustawą o pomocy społecznej, za osobę bezdomną uważa się osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

Problem bezdomności na terenie Gminy Grudziądz ma znaczenie marginalne, jednak w razie potrzeby GOPS zapewnia pomoc wszystkim osobom potrzebującym. Porównując rok 2013 i 2014 zauważalny jest spadek liczby rodzin i osób bezdomnych. W 2014 roku na terenie Gminy Grudziądz była tylko jedna osoba bezdomna.

Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu bezdomności

Wyszczególnienie	2013	2014
Liczba rodzin	6	1
Liczba osób w tych rodzinach	8	1

Źródło: Dane GOPS w Grudziądzu

3.2.7. Przemoc w rodzinie

Przemocą w rodzinie można najogólniej określić zamierzone i wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, które narusza prawa i dobra osobiste powodując cierpienie i szkody. Do najczęstszych przyczyn przemocy należą: alkoholizm, konflikty rodzinne, destrukcja podstawowych funkcji rodziny, rozwody, upadek dobrych obyczajów w rodzinach. Ofiarami przemocy są zazwyczaj kobiety i dzieci, rzadziej mężczyźni.

Z danych dostarczonych przez Policję wynika, że w 2013 roku miały miejsce 44 interwencje domowe, z których 28 dotyczyło przemocy w rodzinie, taką samą liczbę Niebieskich Kart sporządzono.

W latach 2010-2013 liczba Niebieskich Kart zmniejszyła się o około 6,7%. Analizując liczbę ofiar przemocy domowej należy zauważyć, że od 2010 roku generalnie ta liczba spada, jednak w 2013 roku odnotowano prawie dwukrotny ich wzrost w porównaniu do roku poprzedniego.

Tabela 21. Przemoc w rodzinie w Gminie Grudziądz

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba ofiar przemocy domowej, w tym:	45	31	22	41
- kobiety	30	22	15	27
- mężczyźni	0	0	0	1
- dzieci	15	9	7	13
Liczba sprawców przemocy domowej, w tym:	30	22	16	28
- kobiety	0	0	0	1
- mężczyźni	30	22	16	27
Liczba interwencji domowych, w tym:	46	31	23	44
- dotyczących przemocy w rodzinie	30	22	16	28
Liczba sporządzonych Niebieskich Kart	30	22	16	28

Źródło: Dane KMP w Grudziądzu

Wśród rodzajów przemocy, dużo częściej niż z przemocą fizyczną, mamy do czynienia z przemocą psychiczną.

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem występującym dużo częściej, niż mówią o tym oficjalne statystyki. Działania związane z tym zjawiskiem są nastawione na zwiększenie pomocy ofiarom przemocy. Wpływ na wykrywalność będzie miała między innymi większa świadomość mieszkańców Gminy, co do możliwości i sposobów reagowania na przemoc oraz większa wiedza na temat zjawiska, która wpłynie na zmianę stereotypów, ukształtowanie wrażliwości społecznej oraz umiejętność rozpoznawania sytuacji przemocy w rodzinie. Nie bez znaczenia jest dostępność i oferta usług specjalistycznych dla ofiar i sprawców przemocy w rodzinie.

Rada Gminy w Grudziądzu przyjęła uchwałę w sprawie „*Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2011 – 2015*”. Program obejmuje zadania o charakterze profilaktycznym, informacyjnym, edukacyjnym oraz terapeutycznym i interwencyjnym, z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, które są finansowane z budżetu Gminy.

Do zadań Gminy wynikających z powyższego dokumentu należy:

- budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- powołanie zespołu interdyscyplinarnego;
- podnoszenie kwalifikacji pracowników w dziedzinie zjawiska przemocy w rodzinie;

- prowadzenie działalności edukacyjnej i profilaktycznej skierowanej do dzieci i młodzieży promującej rozwiązywanie konfliktów bez przemocy;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym;
- kontynuacja porozumienia dotyczącego przedsięwzięcia o nazwie „Kujawsko Pomorska Niebieska Linia”.

Zadaniem **Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie** jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

W skład Zespołu Interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele instytucji i organizacji funkcjonujących na terenie Gminy Grudziądz, które w swoich zadaniach zawarte mają przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

Przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie na terenie Gminy Grudziądz, prócz Samorządu Gminy, zajmują się: Policja oraz szkoły i placówki oświatowo-wychowawcze.

3.2.8. Przestępczość

O bezpieczeństwo na terenie Gminy Grudziądz dbają funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu.

Na przestrzeni lat 2010–2013 na terenie Gminy Grudziądz liczba przestępstw w poszczególnych kategoriach zmieniała się. Ostatecznie, porównując rok 2013 do roku 2010, ogólna liczba przestępstw na terenie Gminy zmniejszyła się o 20,6%. W porównaniu do roku 2010, w 2013 roku:

- liczba kradzieży cudzej rzeczy zmniejszyła się o 3,
- liczba kradzieży z włamaniem była niższa o 31, co stanowi 60,8%,
- w 2013 roku nie odnotowano żadnych przestępstw powodujących uszczerbek na zdrowiu, jednak należy zauważyć, że w 2012 było ich aż 10.

Tabela 22. Przestępstwa na terenie Gminy Grudziądz

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013
Liczba przestępstw, w tym:	131	154	180	104
- kradzież rzeczy obcej	31	27	24	28
- kradzież z włamaniem	51	31	12	20
- rozboje	0	0	2	0
- bójki i pobicia	0	1	1	3
- uszczerbek na zdrowiu	0	2	10	0

Źródło: Dane KMP w Grudziądzu

3.2.9. Osoby starsze

Starość i starzenie się – to pojęcia, które nie zostały jeszcze jednoznacznie zdefiniowane, zarówno przez nauki biologiczne jak i społeczne. Pierwsze z tych pojęć traktowane jest jako zjawisko, faza życiowa, drugie natomiast jest procesem.

Za podstawowe cechy starości uważa się: znaczny spadek zdolności adaptacyjnych człowieka w wymiarze biologicznym, psychospołecznym, postępujące ograniczenie samodzielności życiowej, stopniowe nasilenie się zależności od otoczenia.

Najważniejszymi problemami osób starszych są: samotność, choroba, inwalidztwo, życie w ubóstwie i poczucie nieprzydatności. Wszechobecny „kult młodości” prowadzi do marginalizacji osób starszych jako zbiorowości i stopniowego eliminowania ich z aktywnego życia zawodowego i społecznego.

Według danych epidemiologicznych, ok. 95% Polaków starzeje się w sposób nefizjologiczny, wraz z wiekiem pojawia się niedośćność, niedowidzenie, głuchota, otępienie, niesprawność ruchowa.

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) za początek starości uznaje 60 rok życia. Wyróżnia trzy zasadnicze etapy starości:

- 60 – 75 r. ż. – wiek podeszły (tzw. wczesna starość);
- 75 – 90 r. ż. – wiek starczy (tzw. późna starość);
- 90 r. ż. i powyżej – wiek sędziwy (tzw. długowieczność).

Z danych GUS wynika, że w 2013 roku na terenie Gminy Grudziądz mieszkało 11 989 osób starszych, z czego nieznaczną większość –50,1% stanowili mężczyźni.

Tabela 23. Osoby starsze na terenie Gminy Grudziądz w 2013

Grupa wiekowa	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
60-64 lata	669	316	353
65-69 lat	483	246	237
70-74 lata	293	127	166
75-79 lat	205	83	122
80-84 lata	188	63	125
Powyżej 85	150	50	100
Razem	11 989	6 011	5 978

Źródło: Dane GUS

Zmiany społeczne, które zaszły w ostatnich latach: osłabienie więzi rodzinnych i brak zainteresowania rodziny losami osób starszych oraz osłabienie więzi sąsiedzkich – większość ludzi nie zna swoich sąsiadów lub nie utrzymuje z nimi bliższych kontaktów, prowadzą do wykluczenia i wzrostu zjawiska osamotnienia osób starszych. Seniorzy w Gminie Grudziądz mogą korzystać m. in. z oferty Gminnego Ośrodka Kultury, jednak mimo to część z nich boryka się z problemem samotności.

3.3. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najprostszych i najczęściej stosowanych technik analitycznych. Skrót SWOT pochodzi od czterech angielskich słów: **S**trengths (silne strony), **W**eaknesses (słabe strony), **O**pportunities (szanse), **T**hreats (zagrożenia).

Powyższe pojęcia należy rozumieć następująco:

- SZANSE - to zewnętrzne zjawiska i tendencje występujące w otoczeniu, które odpowiednio wykorzystane będą impulsem rozwoju oraz osłabią występujące negatywne zjawiska.
- ZAGROŻENIA - to wszystkie zewnętrzne zjawiska postrzegane jako bariery dla rozwoju gminy, utrudnienia, dodatkowe koszty działania. Istnienie zagrożeń musi być brane pod uwagę przy planowaniu podejmowanych działań.
- MOCNE STRONY - to walory wynikające z uwarunkowań wewnętrznych gminy, które w pozytywny sposób wyróżniają ją spośród innych. Mocne strony mogą być zarówno obiektywnie dane przez naturę (np. liczba osób w wieku produkcyjnym) jak i być zasługą lokalnej społeczności (np. wysoki poziom mobilności i przedsiębiorczości).
- SŁABE STRONY - to konsekwencja ograniczeń zasobów i niedostatecznego ukształtowania uwarunkowań wewnętrznych. Mogą one dotyczyć całej gminy, jak i jej części. Mogą dotyczyć wszystkich aspektów funkcjonowania gminy, bądź jej poszczególnych elementów.

Właściwe zdiagnozowanie poszczególnych czynników pozwoli na osiągnięcie celów, którym służy analiza SWOT. Celem tym jest:

- unikanie zagrożeń,
- wykorzystywanie szans,
- wzmacnianie słabych stron,
- opieranie się na mocnych stronach.

Poniżej przedstawiono dwie tabele analizy SWOT. W jednej prezentowane są mocne i słabe strony gminy, w drugiej zaś szanse i zagrożenia. Z uwagi na materię opracowywanego dokumentu z zakresu polityki społecznej zagadnienia ujęte w tabelach ograniczono do sfer mających wpływ na politykę społeczną.

Tabela 24. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój przedsiębiorczości na terenie Gminy wyrażony wzrostem liczby podmiotów gospodarczych; • zapewniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej i stomatologicznej; • duża liczba placówek oświatowych na poziomie podstawowym i gimnazjalnym działających w Gminie; • działalność Gminnego Ośrodka Kultury oraz świetlic wiejskich, które wpływają na integrację i organizację czasu wolnego mieszkańców Gminy; • ciekawa oferta spędzania wolnego czasu organizowana przez Gminę i organizacje pozarządowe; • kompetentne i sprawne działanie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grudziądzu; • działalność stowarzyszeń i organizacji pozarządowych na terenie Gminy na rzecz lokalnej społeczności; • zmniejszenie zjawiska przemocy domowej; • spadek przestępczości na terenie Gminy; • zmniejszająca się liczba osób dotkniętych ubóstwem. 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostosowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy; • wzrastająca liczba osób bezrobotnych na terenie Gminy; • wzrost bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych i między 25 a 54 rokiem życia; • wzrost liczby osób pozostających bez pracy od 1 do 12 miesięcy; • duży odsetek bezrobotnych wśród beneficjentów GOPS; • duży udział osób dotkniętych problemem niepełnosprawności wśród beneficjentów GOPS; • występowanie barier architektonicznych utrudniających osobom niepełnosprawnym dostęp do podstawowych dóbr i usług; • występowanie zjawiska osamotnienia wśród osób starszych; • brak wsparcia ze strony innych podmiotów wsparcia takich jak domy pomocy społecznej, placówki specjalistycznego poradnictwa, czy noclegownie i inne; • niewystarczająca pomoc dla osób uzależnionych; • brak lokali socjalnych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wyhamowanie negatywnych trendów dotyczących migracji oraz wzrost liczby urodzeń spowodowanych prorodziną polityką państwa; • dotacje z Unii Europejskiej przyznawane w ramach funduszy pomocowych; 	<ul style="list-style-type: none"> • starzenie się społeczeństwa; • konkurencja pomiędzy gminami w zabieganiu o środki pomocowe oraz lokalizacje inwestycji;

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">utrzymanie się pozytywnych trendów dotyczących podnoszenia poziomu wykształcenia wśród mieszkańców;efekty realizowanych w skali krajowej, wojewódzkiej i powiatowej programów w zakresie polityki społecznej, koordynacja tych działań.dodatnie saldo migracji;dodatni przyrost naturalny.	<ul style="list-style-type: none">rozwarstwianie się społeczeństwa, podział na biednych i bogatych;bierność i pasywność osób objętych pomocą społeczną, nasilanie się postaw roszczeniowych.

Źródło: Opracowanie własne

Jak wynika z tabeli analizy SWOT, wiele zagrożeń dla rozwoju Gminy Grudziądz dotyczy szeroko rozumianej polityki społecznej. Zjawiska takie jak bezrobocie i ubóstwo z jednej strony są wynikiem określonych procesów społeczno-gospodarczych, z drugiej zaś same potrafią generować nowe problemy w postaci uzależnień czy przemocy w rodzinie. Ich rozwiązanie wymaga kompleksowego podejścia do zastanej rzeczywistości, ze szczególnym uwzględnieniem osób, które zagrożone są wykluczeniem społecznym. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia łatwo stać się beneficjentem systemu pomocy społecznej, o wiele trudniej jednak powrócić na drogę samodzielności i odpowiedzialności za byt własny i losy rodziny. Dlatego też w proponowanych działaniach położono duży nacisk na profilaktykę, działania edukacyjne i terapeutyczne.

4. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zawiera informacje o potrzebach, problemach i zasobach danej społeczności lokalnej, które:

- wynikają z analizy danych opisujących stan społeczności lokalnej w ostatnich latach (z diagnozy sytuacji społecznej),
- uwzględniają tendencje rozwojowe właściwe dla danego kraju, regionu oraz owej społeczności,
- dotyczą okresu, w jakim będzie realizowana strategia, czyli lat 2014-2020.

4.1. Prognoza demograficzna¹

PROGNOZA PRZYROSTU NATURALNEGO

Na podstawie *Prognozy dla terenów wiejskich powiatu grudziądzkiego na lata 2011-2035* opracowanej przez GUS prognozuje się, że w latach 2014-2022 liczba urodzeń żywych

¹ Prognoza demograficzna została opracowana w oparciu o *Prognozę dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035* opracowaną przez GUS.

przyjmie trend malejący, a liczba zgonów – trend rosnący. Tym samym, przyrost naturalny na terenie Gminy Grudziądz będzie mała.

Tabela 25. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Grudziądz do 2022 roku

Lata	urodzenia	zgony	przyrost naturalny
2014	112	87	25
2015	110	87	23
2016	107	88	19
2017	105	88	16
2018	102	89	13
2019	99	89	9
2020	95	90	6
2021	92	90	2
2022	88	90	-2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA SALDA MIGRACJI

Zgodnie z prognozą do 2022 roku, saldo migracji na pobyt stały w Gminie Grudziądz przyjmie trend malejący. Prognozuje się, że do 2022 roku saldo migracji będzie przyjmować wartości ujemne.

Tabela 26. Prognoza salda migracji w Gminie Grudziądz do 2022 roku

Lata	napływ	odpływ	saldo migracji
2014	267	269	-2
2015	262	265	-4
2016	256	262	-7
2017	245	253	-8
2018	229	238	-9
2019	219	230	-10
2020	214	225	-11
2021	214	225	-11
2022	214	225	-11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA LUDNOŚCI

Na podstawie prognozy salda migracji i przyrostu naturalnego przyjęto prognozę liczby mieszkańców Gminy Grudziądz w latach 2014-2022. Z analizy danych zawartych w tabeli 27 wynika, że do roku 2018 przewiduje się systematyczny wzrost liczby mieszkańców, natomiast od roku 2019 ich liczba będzie spadać. Ostatecznie w latach 2014-2022 przewiduje się zwiększenie liczby mieszkańców Gminy.

Tabela 27. Prognoza liczby ludności Gminy Grudziądz

Lata	saldo migracji	przyrost naturalny	liczba mieszkańców Gmina Grudziądz
2014	-2	25	12 012
2015	-4	23	12 031
2016	-7	19	12 044
2017	-8	16	12 052
2018	-9	13	12 056
2019	-10	9	12 055
2020	-11	6	12 049
2021	-11	2	12 040
2022	-11	-2	12 027

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

PROGNOZA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW

Struktura ludności według wieku będzie ulegać dynamicznym zmianom, praktycznie w całym prognozowanym okresie. Zmiany te są przede wszystkim konsekwencją demograficznego „falowania”, tj. pojawiania się na przemian wyżów i niżów demograficznych, których efekty nakładają się na siebie z różną siłą w różnych okresach, powodując bardziej widoczne zmiany w procesach dzietności i umieralności, natomiast w mniejszym stopniu oddziałują na tę strukturę zmiany w rozmiarach migracji zagranicznych definitywnych, czyli migracji na pobyt stały, a szczególnie emigracji.

Tabela 28. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Grudziądz do 2022 roku

Prognoza ludności wg wieku									
Grupa wiekowa	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Ogółem	12 012	12 031	12 044	12 052	12 056	12 055	12 049	12 040	12 027
0-4 lata	855	844	830	813	795	775	752	728	705
5-9 lat	779	807	816	828	823	816	806	793	778
10-14 lat	668	669	692	708	746	786	813	823	835

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GRUDZIĄDZ
W LATACH 2014-2022

15-19 lat	756	730	701	680	645	613	614	636	651
20-24 lata	876	843	797	764	740	716	691	665	645
25-29 lat	932	891	885	862	847	833	803	762	734
30-34 lata	958	964	955	946	907	868	830	822	803
35-39 lat	860	881	892	905	937	959	963	956	945
40-44 lata	819	842	863	871	875	875	895	906	918
45-49 lat	762	760	761	775	805	831	855	876	884
50-54 lata	801	773	782	766	750	752	752	753	767
55-59 lat	838	840	809	804	793	770	745	752	739
60-64 lata	708	736	753	765	779	791	792	764	759
65-69 lat	519	576	603	622	624	634	660	676	687
70-74 lata	295	285	312	346	402	453	501	525	544
75-79 lat	255	255	259	257	239	234	226	250	279
80-84 lata	190	184	180	181	188	187	188	190	190
Powyżej 85	142	152	155	157	161	161	163	162	165
Prognoza ludności wg ekonomicznych grup wieku									
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	2 302	2 320	2 338	2 349	2 365	2 376	2 371	2 345	2 317
Ludność w wieku produkcyjnym	7 601	7 523	7 445	7 374	7 299	7 218	7 148	7 128	7 086
Ludność w wieku poprodukcyjnym	2 109	2 188	2 260	2 328	2 393	2 460	2 530	2 568	2 623

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 opracowanej przez GUS

Z analizy danych zawartych w tabeli 16 wynika, że do 2019 roku w Gminie Grudziądz przewiduje się systematyczny wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast od roku 2020 ich liczba będzie spadać. Niepokoić może duży spadek przewidywanej wysokości wskaźnika dla 2021 i 2022 roku w porównaniu do lat wcześniejszych. Generalnie jednak w latach 2014-2022 wzrośnie liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, co w dłuższej perspektywie wpłynie korzystnie na liczebność grupy w wieku produkcyjnym oraz utrzymanie na obecnym poziomie istniejących placówek szkolnych. Jednocześnie zmniejszy się liczba ludności w wieku produkcyjnym na korzyść ludności w wieku poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa Gminy. Zmiany te będą powodowały zmniejszenie się podaży siły roboczej na lokalnym rynku pracy, wpłyną na system finansów publicznych – wzrosną koszty opieki zdrowotnej i opieki nad ludźmi starszymi oraz będą bodźcem do rozwoju aktywności zawodowej osób w wieku poprodukcyjnym.

PROGNOZA WYKSZTAŁCENIA MIESZKAŃCÓW

Wzrost poziomu wykształcenia jest jednym z czynników określających rozwój społeczeństwa. W ciągu dziewięciu lat dzielących spisy powszechne obserwuje się dynamiczne zmiany, które wpłynęły w sposób znaczący na zmianę struktury ludności według poziomu wykształcenia. Zachowanie trendów dążenia społeczeństwa do podwyższania i uzupełniania wykształcenia pozwala sądzić, że dane dotyczące poziomu wykształcenia z roku na rok będą ulegały poprawie. Zjawisko będzie dotyczyło przede wszystkim osób z wykształceniem średnim, które będą dążyły do uzyskania tytułu licencjata, inżyniera lub magistra, w marginalny sposób osób starszych z wykształceniem podstawowym.

4.2. Prognoza zmian

W rezultacie podjętych działań ujętych w „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz w latach 2014-2022” przewiduje się wzrost zaufania mieszkańców do instytucji pomocowych, wzrost aktywności społeczno-gospodarczej mieszkańców Gminy oraz zmniejszenia zasięgu występujących na jego terenie problemów społecznych, które zostały szczegółowo scharakteryzowane w rozdziale 3.2. niniejszej Strategii.

Tabela 29. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych

Problem społeczny	Prognoza zmian
Bezrobocie	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób bezrobotnych, – wzrost liczby miejsc pracy w wyniku powstawania nowych podmiotów gospodarczych, – poprawa dostępu usług świadczonych przez PUP, – aktywizacja osób bezrobotnych zagrożonych wykluczeniem społecznym, – zwiększenie szans osób bezrobotnych na znalezienie zatrudnienia poprzez odpowiednie dostosowanie ich kwalifikacji do wymagań rynku pracy, – wzmocnienie kompetencji i potencjału osób, które ubiegają się o zatrudnienie,
Niepełnosprawność	<ul style="list-style-type: none"> – powstawanie kolejnych organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych, – podniesienie jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych i psychologicznych w miejscach publicznych, – wzrost zaangażowania osób niepełnosprawnych w życie społeczne i zawodowe, – zwiększenie zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, – zwiększenie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi,
Uzależnienia	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby osób dotkniętych uzależnieniami, – łagodzenie skutków społecznych i zawodowych alkoholizmu, – rozwój sieci wspierającej osoby uzależnione i ich rodziny.
Ubóstwo	<ul style="list-style-type: none"> – poprawę warunków życia mieszkańców Gminy,

Problem społeczny	Prognoza zmian
	<ul style="list-style-type: none"> – zapewnienie odpowiednich warunków bytowych osobom i rodzinom potrzebującym, – zwiększenia dostępu do rynku pracy,
Przemoc w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenia zjawiska przemocy w rodzinie poprzez budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, – zwiększenie dostępności do specjalistycznej pomocy psychologicznej dla rodzin dotkniętych przemocą, – ochrona ofiar przemocy, – prowadzenie specjalistycznych terapii dla sprawców przemocy, – rozwój społecznej świadomości na temat zjawiska przemocy w rodzinie.
Przestępczość	<ul style="list-style-type: none"> – zmniejszenie liczby przestępstw na terenie Gminy, – eliminowanie aktów wandalizmu i chuligaństwa poprzez odpowiednie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, – zapewnienie bezpieczeństwa w szkołach i w ich otoczeniu, – ochrona ofiar przestępstw, – zwiększenie aktywności służb publicznych w przeciwdziałaniu przestępczości.
Osoby starsze	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa jakości i dostępności opieki zdrowotnej dla osób starszych, – wzrost aktywności osób starszych poprzez zapewnienie im dostępu do rekreacji, kultury i wypoczynku, – powstawanie środowiskowych form opieki dla osób starszych, w tym tworzenie domów pomocy społecznej, – rozwój wolontariatu na rzecz pomocy seniorom.

Źródło: Opracowanie własne

Prognozowane zmiany zostaną osiągnięte poprzez współpracę wszystkich osób, stowarzyszeń oraz instytucji i organizacji pozarządowych działających dla dobra mieszkańców Gminy w zakresie pomocy społecznej.

5. Cele strategiczne projektowanych zmian

Przeprowadzona diagnoza społeczna, zwłaszcza w zakresie problemów społecznych, a także prognoza zmian w zakresie objętym strategią, pozwoliły na określenie **celu głównego** niniejszej Strategii, którym jest:

„POPRAWA JAKOŚCI I WARUNKÓW ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY GRUDZIĄDZ ZAGROŻONYCH Z RÓŻNYCH PRZYCZYN WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ POMOC W PRZEZWYCIĘŻANIU ICH TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ.”

Tak sformułowany cel główny obejmuje wszystkie obszary problemowe niniejszej Strategii i adresowany jest do wszystkich obecnych jak i potencjalnych mieszkańców Gminy Grudziądz, których warunki i poziom życia odbiegają od przeciętnego.

W oparciu o dokonaną analizę SWOT, dotychczasowe doświadczenia pracowników GOPS w Grudziądzu oraz rzeczywiste potrzeby społeczne, wytypowano **6 obszarów priorytetowych**:

- I. **Osoby bezrobotne.**
- II. **Osoby zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym.**
- III. **Osoby uzależnione.**
- IV. **Osoby niepełnosprawne, starsze i chore.**
- V. **Osoby dotknięte przemocą w rodzinie.**

Dla każdego z ww. obszarów wyznaczono **cele strategiczne**, które ułatwią realizację celu głównego.

Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz.

Cel strategiczny 2. Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Grudziądz.

Cel strategiczny 3. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.

Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym oraz ich aktywizacja.

Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.

6. Kierunki niezbędnych działań

Aby móc skutecznie realizować Strategię, konieczne jest wskazanie niezbędnych działań w ramach zdefiniowanych celów strategicznych. Działania te zostały zapisane w postaci celów operacyjnych.

Tabela 30. Kierunki niezbędnych działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań
<p><u>Cel strategiczny 1.</u> Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz.</p>	<p>1.1. Organizowanie wspólnie z PUP i organizacjami pozarządowymi projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców Gminy.</p> <p>1.2. Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.</p> <p>1.3. Podejmowanie działań informacyjnych i konsultacyjnych na terenie Urzędu Gminy dla bezrobotnych poszukujących pracy.</p>
<p><u>Cel strategiczny 2.</u> Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Grudziądz.</p>	<p>2.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim.</p> <p>2.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych.</p> <p>2.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Grudziądzu.</p>

<p>Cel strategiczny 3. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.</p>	<p>3.1. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień. 3.2. Stworzenie skutecznego i kompletnego systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnienia 3.3. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień.</p>
<p>Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym oraz ich aktywizacja.</p>	<p>4.1. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej. 4.2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych. 4.3. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji. 4.4. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych. 4.5. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych. 4.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.</p>
<p>Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.</p>	<p>5.1. Wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne osób dotkniętych przemocą w rodzinie. 5.2. Wzmocnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie wykrywania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie. 5.3. Podjęcie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.</p>

Źródło: Opracowanie własne

7. Sposób realizacji strategii oraz jej ramy finansowe

Sposób realizacji Strategii

Realizacja postanowień Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest obowiązkiem władzy wykonawczej Gminy, a więc Wójta Gminy Grudziądz. Dysponuje on niezbędnym w tym celu aparatem wykonawczym. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania Gminy w zakresie pomocy społecznej, natomiast Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grudziądzu będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w Strategii.

Ponadto, w realizacji Strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji:

- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie;
- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności przy PCPR;
- Powiatowego Urzędu Pracy;
- Komendy Miejskiej Policji w Grudziądzu,
- placówek oświatowych, kulturalnych i sportowych z terenu Gminy Grudziądz;
- organizacji społecznych i innych instytucji i placówek.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie Gminy.

Do najważniejszych programów i narzędzi służących wdrożeniu Strategii należy zaliczyć:

- program aktywności lokalnej,
- gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii,
- gminny program wspierania rodziny,
- programy i projekty związane z przeciwdziałaniem bezrobociu i aktywizacją zawodową mieszkańców, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Działania określone w niniejszej Strategii mogą być realizowane na różnych poziomach - począwszy od samodzielnej realizacji działania przez GOPS lub inne podmioty, poprzez współpracę partnerską, aż po zlecenie realizacji zadań publicznych podmiotom zewnętrznym w trybie określonym przepisami prawa.

Programy i projekty muszą być zbieżne z założeniami Strategii oraz tak zaplanowane, aby wpisywały się w strukturę celu głównego Strategii lub celów szczegółowych, zaś efekty realizacji programu lub projektu wpływały na osiągnięcie celu głównego Strategii.

Ramy finansowe Strategii

Jednym z warunków realizacji celów zawartych w każdej strategii jest jej finansowanie. Zakłada się, że ramy finansowe „*Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie Gminy Grudziądz*” obejmują lata 2014-2022, gdyż w tym okresie będą realizowane w sposób ciągły zdefiniowane cele strategiczne i operacyjne.

Przewiduje się, że realizacja proponowanych celów i działań nastąpi przy wykorzystaniu następujących źródeł finansowania:

- środki własne pochodzące z budżetu gminy finansowane z jej dochodów;
- środki przekazane gminie z budżetu państwa (dotacje);
- środki funduszy krajowych (PFRON);
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków rządowych, ministerialnych oraz Unii Europejskiej;
- środki pochodzące z funduszy pomocowych Unii Europejskiej (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny).

8. Wskaźniki realizacji działań

W celu śledzenia postępów w realizacji Strategii będzie ona na bieżąco monitorowana. Monitorowanie pozwoli z jednej strony na ocenę oczekiwanych wyników już przyjętych zadań, jak i ewentualne korekty w tych zadaniach. Strategia z założenia jest dokumentem otwartym, natomiast jej materia (rzeczywistość społeczna) podlega ciągłym zmianom. Dlatego też konieczne jest elastyczne reagowanie na pojawiające się problemy i wyzwania. Oceny tej dokonywać będą pracownicy Urzędu Gminy w Grudziądzu.

Monitorowanie umożliwi:

- bieżącą ocenę realizacji programów i zadań oraz osiągnięcia celów,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonanie bieżących korekt i poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych,
- informowanie społeczności lokalnej o uzyskanych wynikach.

Wskaźnikiem realizacji celów strategicznych będzie nie tylko zmniejszająca się ilość świadczeniobiorców oraz zmniejszanie się strumienia środków na bezpośrednie wsparcie najbardziej potrzebujących, ale przede wszystkim poziom zadowolenia mieszkańców Gminy z jakości życia na jej terenie. Jakość życia na terenie Gminy będzie z kolei weryfikowana na podstawie mierników zawartych w tabeli 31.

Tabela 31. Wskaźniki realizacji działań

Cel strategiczny	Cele operacyjne – kierunki niezbędnych działań	Wskaźnik realizacji działania
<p>Cel strategiczny 1. Łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz.</p>	<p>1.1. Organizowanie wspólnie z PUP i organizacjami pozarządowymi projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu i aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców Gminy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba zorganizowanych projektów, – liczba przeprowadzonych szkoleń dla osób bezrobotnych – liczba przekwalifikowanych osób bezrobotnych – liczba osób bezrobotnych biorących udział w szkoleniach
	<p>1.2. Organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac społecznie użytecznych – liczba osób bezrobotnych zatrudnionych w ramach prac interwencyjnych i robót publicznych
	<p>1.3. Podejmowanie działań informacyjnych i konsultacyjnych na terenie Urzędu Gminy dla bezrobotnych poszukujących pracy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono informacji i konsultacji – liczba osób bezrobotnych, którym udzielono wsparcia w znalezieniu pracy
<p>Cel strategiczny 2. Zapobieganie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu rodzin z terenu Gminy Grudziądz.</p>	<p>2.1. Udzielanie pomocy materialnej rodzinom ubogim.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba rodzin ubogich, którym udzielono wsparcia – wysokość udzielonego wsparcia finansowego
	<p>2.2. Wspieranie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w nabywaniu nowych kwalifikacji, kompetencji zawodowych i społecznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych wsparciem – liczba osób, które nabyły nowe kwalifikacje i kompetencje zawodowe
	<p>2.3. Włączenie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym do aktywnych form wsparcia prowadzonych przez GOPS w Grudziądz.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób objętych aktywnymi formami wsparcia
<p>Cel strategiczny 3. Zahamowanie zjawiska uzależnienia oraz łagodzenie jego skutków.</p>	<p>3.1. Prowadzenie działań profilaktycznych z zakresu uzależnień.</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba przeprowadzonych działań profilaktycznych z zakresu uzależnień – liczba publikacji, materiałów informacyjnych – liczba uczestników przeprowadzonych działań profilaktycznych
	<p>3.2. Stworzenie skutecznego i kompletnego systemu wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem uzależnienia</p>	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych porad

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GRUDZIĄDZ
W LATACH 2014-2022

		<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób uzależnionych, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej – liczba rodzin, w których istnieje problem uzależnienia jednego z członków rodziny, które skorzystały ze specjalistycznej pomocy terapeutycznej
	3.3. Wspieranie działalności instytucji i stowarzyszeń prowadzonej w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba instytucji i stowarzyszeń prowadzących działalność w zakresie rozwiązywania problemu uzależnień – liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć w zakresie zwalczania uzależnień
<p>Cel strategiczny 4. Zapewnienie wsparcia osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym oraz ich aktywizacja.</p>	4.1. Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.	– liczba obiektów użyteczności publicznej, w których zniesiono bariery architektoniczne
	4.2. Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach – liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniach, która uzyskała zatrudnienie
	4.3. Zapewnienie dostępu do rehabilitacji.	– liczba ofert w zakresie dostępu do rehabilitacji skierowanych do osób niepełnosprawnych i starszych przez Gminę
	4.4. Rozwój środowiskowych form opieki dla osób starszych.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba pielęgniarek środowiskowych – liczba mieszkań chronionych – liczba ośrodków oferujących pomoc osobom starszym
	4.5. Dostosowanie systemu opieki zdrowotnej do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych.	– liczba lekarzy udzielających pomocy osobom niepełnosprawnym i starszym
	4.6. Zapewnienie aktywnego udziału osobom niepełnosprawnym, starszym i chorym w życiu kulturalno-społecznym Gminy.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba osób niepełnosprawnych, starszych biorących udział w imprezach kulturalnych na terenie Gminy – liczba imprez kulturalnych, w których udział mogą brać osoby niepełnosprawne i starsze
<p>Cel strategiczny 5. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie i łagodzenie jego skutków.</p>	5.1. Wsparcie psychologiczne, prawne i socjalne osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> – liczba udzielonych porad prawnych – liczba udzielonych porad psychologicznych i socjalnych – liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały ze wsparcia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY GRUDZIĄDZ
W LATACH 2014-2022

	5.2. Wzmocnienie współpracy służb publicznych ze społecznością lokalną w zakresie wykrywania i zwalczania zjawiska przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none">– liczba interwencji policyjnych z powodu przemocy w rodzinie– liczba założonych „Niebieskich Kart”
	5.3. Podjęcie odpowiednich działań wobec sprawców przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none">– liczba sprawców przemocy w rodzinie skierowanych na leczenie

9. Spis tabel

Tabela 1. Liczebność Gminy Grudziądz z podziałem na płeć	7
Tabela 2. Struktura wiekowa mieszkańców Gminy Grudziądz w 2013 r.....	8
Tabela 3. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz poprodukcyjnym w latach 2008-2013.....	9
Tabela 4. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy Grudziądz	11
Tabela 5. Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu grudziądzkiego.....	11
Tabela 6. Migracje na pobyt stały gminne wg typu i kierunku	13
Tabela 7. Przyrost naturalny.....	13
Tabela 8. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON wg sektorów własnościowych na terenie Gminy Grudziądz.....	14
Tabela 9. Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Grudziądz.....	17
Tabela 10. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne [%]	17
Tabela 11. Szkoły i placówki znajdujące się na terenie Gminy Grudziądz na koniec 2013 roku	18
Tabela 12. Współczynnik skolaryzacji brutto dla szkolnictwa podstawowego i gimnazjalnego	19
Tabela 13. Świadczenia społeczne w ramach zadań własnych Gminy Grudziądz (stan na dzień 30.06.2014 r.)	23
Tabela 14. Liczba beneficjentów pomocy społecznej oferowanej przez GOPS w Grudziądzu	24
Tabela 15. Struktura bezrobocia na terenie Gminy Grudziądz w latach 2008-2013	30
Tabela 16. Charakterystyka osób bezrobotnych na terenie Gminy Grudziądz	30
Tabela 17. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu niepełnosprawności	32
Tabela 18. Uzależnienia alkoholowe na terenie Gminy Grudziądz	33
Tabela 19. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu, które spełniły kryterium do uzyskania pomocy	35
Tabela 20. Liczba osób objętych pomocą GOPS w Grudziądzu z powodu bezdomności	35
Tabela 21. Przemoc w rodzinie w Gminie Grudziądz.....	36
Tabela 22. Przestępstwa na terenie Gminy Grudziądz	38
Tabela 23. Osoby starsze na terenie Gminy Grudziądz w 2013	39
Tabela 24. Analiza SWOT	40
Tabela 25. Prognoza przyrostu naturalnego w Gminie Grudziądz do 2022 roku.....	42
Tabela 26. Prognoza salda migracji w Gminie Grudziądz do 2022 roku	42
Tabela 27. Prognoza liczby ludności Gminy Grudziądz	43
Tabela 28. Prognoza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Grudziądz do 2022 roku	43
Tabela 29. Prognoza zmian problemów społecznych na terenie Gminy w wyniku realizacji Strategii rozwiązywania problemów społecznych	45
Tabela 30. Kierunki niezbędnych działań	47
Tabela 31. Wskaźniki realizacji działań	51

10. Spis wykresów

Wykres 1. Struktura ludności Gminy Grudziądz według płci	8
Wykres 2. Migracje w Gminie Grudziądz	12
Wykres 3. Urodzenia żywe i zgony	14
Wykres 4. Struktura działalności gospodarczej na terenie Gminy Grudziądz w 2013 r. wg sekcji PKD 2007	15

11. Spis rysunków

Rysunek 1. Lokalizacja Gminy Grudziądz na tle powiatu grudziądzkiego i województwa kujawsko-pomorskiego	6
---	---